

Univerzita Karlova v Praze, Evangelická teologická fakulta

Posudek vedoucího bakalářské práce

Autor práce: Jan Tkáčik

Název bakalářské práce: *Bohem ospravedlněný člověk podle Hanse Künga. Jeho přínos v kontextu tradičního mezikonfesijního sporu*

Vedoucí práce: Mgr. Ondřej Kolář, Th.D.

Předkládaná práce zkoumá problematiku ospravedlnění v ekumenickém kontextu se zvláštním zaměřením na přínos katolického teologa Hanse Künga. Autor nejprve zasazuje Küngův stěžejní spis *Rechtfertigung* do dějinného kontextu. 1. kapitola představuje vývoj nauky o ospravedlnění od apoštola Pavla až po Karla Bartha, jehož monumentální dílo se stalo východiskem pro Küngovy reflexe rozdílů i konvergencí mezi katolickým a protestantským pojetím. V tomto dějinném přehledu nechybí žádný důležitý mezník: po přiblížení biblických kořenů je dostatečný prostor věnován Augustinovi, středověké teologii v čele s Tomášem Akvinským, luterské a reformované větvi reformace, dekretům Tridentského koncilu a nakonec Karlu Barthovi. Nejrozsáhlejší 2. kapitola zkoumá Küngovo pojetí ospravedlnění a je rozčleněna na dva oddíly: první z nich představuje širší teologický rámec Küngova uchopení zvoleného tématu a druhý se zaměřuje již na samotnou problematiku ospravedlnění.

3. kapitola identifikuje a shrnuje základní problém, který stál (a možná dodnes částečně stojí) v cestě sblížení mezi katolickým a protestantským uvažováním o ospravedlnění, a tím je nedorozumění vyplývající z odlišného teologického pojmosloví. Tím, že byly pro tytéž skutečnosti užívány různé pojmy, a naopak stejné pojmy užívány pro různé skutečnosti, nebylo možné spolu smysluplně debatovat. Autor současně ukazuje, že k takové debatě především chyběla vůle: rozdělené církve mezi sebe po staletí vystavěly hradby a jediným módem teologické diskuse byl spor či apologie. Teprve rozvoj ekumenického hnutí v minulém století vůbec otevřel nové možnosti setkávání různých církevních tradic, a tak byla připravena půda pro teologický rozhovor, který nehledá jen rozdíly, ale snaží se najít vzájemné porozumění a (nečekané) shody. Proto je poslední 4. kapitola věnována přínosu práce Hanse Künga pro ekumenický dialog, jehož prozatímním vrcholem v otázce ospravedlnění je společné prohlášení katolické církve a luterských církví z roku 1999. V závěru pak autor ještě jednou shrnuje podstatu interkonfesijního sporu a jeho východisko představené Hansem Küngem.

Práce prozrazuje, že si je autor dobře vědom komplexnosti a mnohvrstevnatosti tématu ospravedlnění. Všimá si jeho christologického základu, zmiňuje jeho predestinační aspekty, poměrně zevrubně rozebírá problematiku hříchu a svobodné vůle, dotýká se také jeho etických konsekvencí a nastiňuje fundamentálně-teologické zarámování (Písmo versus tradice). Nakonec se ale snaží doložit, že jádrem kdysi nesmiřitelných rozdílů mezi jednotlivými teologickými pozicemi je napětí mezi objektivním a subjektivním pojetím ospravedlnění: zatímco na protestantské straně bylo ospravedlnění definováno jako forensní akt milosrdenství, který je výhradně Božím činem, zakládajícím nový vztah mezi Bohem a

člověkem, na katolické straně je ospravedlnění transformativním procesem, který je sice iniciován a nesen Boží milostí, ale děje se v člověku samotném. Otázkou je, jestli odstranění tohoto nedorozumění stačí k tomu, aby došlo k plnější teologické shodě. Autor konstatuje, že rozdíly mezi oběma církevními tradicemi jsou přece jen hlubší, tkvící zejména v odlišné antropologii (svobodná vůle), a tím i v odlišném důrazu na úlohu lidské aktivity ve spásném dění. Toto konstatování nijak nemá zpochybnit úspěšnou snahu o pokrok v tématu, které bylo v evangelické teologii namnoze vnímáno jako článek, s nímž církev stojí a padá. Konsenzus v tomto důležitém bodě se ovšem ještě musí prosadit do dalších dílčích otázek

Autor se dobře orientuje ve zvoleném tématu a má snahu zohlednit všechny jeho aspekty. To jej ovšem někdy přivádí do potíží. Je pravda, že ponoříme-li se v dogmatice do dílčího tématu, rozkryje se nám postupně prakticky celé panorama dogmatiky. Při jeho konkrétním zpracování je proto nutné se rozhodnout, které ze souvisejících problémů je nutné zpracovat do větší hloubky a které je možné vědomě ponechat stranou. Jinak hrozí, že se vytratí myšlenková návaznost jednotlivých oddílů a rozpracovaná témata zůstanou jakými torzem bez zřetelných závěrů, posouvajících výklad dál. K tomu v textu občas dochází. Někdy je kontinuita autorova výkladu jasnější, jindy méně. Proporčně je možná až příliš velký prostor věnován dějinnému přehledu, který jde někdy do zbytečných detailů. Je ale potřeba ocenit, že autor usiloval o co možná celostní pohled a zasazení problematiky ospravedlnění do různých kontextů.

Ke grafické úpravě: nevím, jestli bylo šťastné rozhodnutí oddělovat jednotlivé odstavce pokaždé jinak – někdy pouhým začátkem věty na novém řádku, někdy vynecháním celého řádku. Text je zarovnaný do bloku, ale na dvou místech se objevuje zarovnání doleva. Škoda, že se autor nevyhnul několika překlepům. V obsahu chybí kapitola věnovaná protestantské ortodoxii (1.6.). Po jazykové stránce má ale práce slušnou úroveň, neotřelé slovní obraty přispívají k dobré čtivosti.

Závěrečný seznam použité literatury není příliš dlouhý, ale to je do značné míry dáno tím, že se jedná o analýzu vlastně jediné knihy, byť se děje v širokých souvislostech. Historické pasáže v první části se z valné části opírají o McGrathovu studii, která ovšem podává spolehlivý výklad. Přesto mohla být doplněna i jinými zdroji, zejména v případě samotného Karla Bartha, kdy by bylo na místě více pracovat s originálními texty.

Autor prokázal, že i na malé ploše – totiž v pojednání o přelomové studii významného teologa – je možné prokázat hlubokou obeznámenost s klíčovými otázkami křesťanské dogmatiky. Přesto se při četbě nelze zbavit dojmu, že by práce vyžadovala větší čas k uzrání myšlenek a pevnějšímu uchopení tématu.

Bakalářskou práci Jana Tkáčika **doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení B.**

V Praze, 12. 9. 2024

Ondřej Kolář